

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Географічне краєзнавство
2021 – 2022 н.р

Анотація дисципліни	Вивчаються взаємозв'язки між фізико-географічними об'єктами, природою та суспільством, пізнанні рідного краю та збереженні багатств навколишнього середовища, формування знань, умінь і навичок здійснення краєзнавчо-географічної діяльності.
----------------------------	--

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший(бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	120/4 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	вибіркова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	2
Семестр	4
Вид підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Види занять	лекції/практичні
Методи навчання	лекції, практичні заняття, ілюстрування та демонстрування, спостереження, формування практичних навичок, проблемне, інтерактивне навчання.
Форма навчання	Денна
Лінк на дисципліну	посилання на, Zoom Ідентифікатор конференції: 298 146 3581пароль: 1511

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю		
				Кредити ЄКТС	Аудиторні заняття						Самостійна робота	Залік	Екзамен
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	I	120/6	44	30	-	14	-	76	-	+	-	

2. Викладачі

Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:	Микитчин Оксана Іванівна кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та географії omykytchyn@ukr.net +38 063 074 08 13
---	--

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання	вивчення взаємозв'язків між фізико-географічними об'єктами, природою та суспільством, пізнанні рідного краю та збереженні багатств навколишнього середовища, формування знань, умінь і навичок здійснення краєзнавчо-географічної діяльності.
----------------------	---

<p>Результати навчання:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. • Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. • Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля. • Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень. • Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень. • Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище. • Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами. • Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти. • Брати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. • Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. • Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів. • Спілкуватися усно і письмово з професійних питань з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі, державною та іноземною мовами. • Розуміти закономірності функціонування живої матерії на різних рівнях її організації, взаємозв'язків біологічних систем з компонентами неживої природи.
<p>Компетентності</p>	<p>Програмні компетентності При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. • Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. • Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. <p>фаховими компетентностями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. • Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. • Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі. • Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.
<p>Результати навчання</p>	<p>Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. • Основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. • Концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля. • Закономірності функціонування живої матерії на різних рівнях її організації, взаємозв'язків біологічних систем з компонентами неживої природи.

	<p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень. • Застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень. • Прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище. • Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами. • Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти. • Брати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. • Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. • Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів. • Спілкуватися усно і письмово з професійних питань з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі, державною та іноземною мовами.
<p>Пререквізити дисципліни</p>	<p>Вивчення курсу «Географічне краєзнавство» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення курсу загального землезнавства, геології з основами геоморфології, метеорології та кліматології, картографії з основами топографії, ландшафтознавства та ландшафтно-екології, ґрунтознавства, загальної екології. а також шкільні знання одержані з природничих дисциплін.</p>
<p>Постреквізити дисципліни</p>	<p>Набуті знання і уміння використовуються при вивченні таких дисциплін: “Заповідна справа”, “Гідрологія”, “Рекреаційна географія”, “Природні ресурси України”, “Природокористування і сталий розвиток”.</p>

4. Програма дисципліни

Географічне краєзнавство: теоретико-методологічна сутність.

Теоретична сутність географічного краєзнавства. Мета і завдання курсу. Об’єкт і предмет географічного краєзнавства. Основні методи дослідження, закономірності й закони, що становлять методологічні засади географічного краєзнавства.

Етапи формування і розвитку географічного краєзнавства. Періодизація розвитку географічного краєзнавства: витоки – початки – становлення – утвердження. Стихійно- і цілеспрямовано-описовий етап географічного краєзнавства України. Формування організаційних форм та розквіт краєзнавства на початку ХХ ст. та етап складних трансформацій в умовах радянської тоталітарної системи. Відродження географічного краєзнавства у незалежній Україні. Основні наукові центри і школи географічного краєзнавства в Україні.

Природа, як об’єкт географо-краєзнавчих досліджень

Природа як об’єкт краєзнавчих досліджень. Природниче краєзнавство, його значення і сутність. Краєзнавче дослідження геологічної будови, рельєфу та корисних копалин. Краєзнавче дослідження кліматичних умов. Краєзнавче дослідження гідрологічних умов краю. Вивчення ґрунту, рослинності та тваринного світу.

Основні цілі й завдання географічного краєзнавства

Визначення основних етапів розвитку географічного краєзнавства. Надання відомостей з питань утворення і розвитку регіону. Вивчення господарства, матеріальної та духовної культури українського населення, а також інших етнічних груп. Опанування методики краєзнавчого дослідження за різними видами джерел. Проведення польового краєзнавчого дослідження. Опанування методикою історико-краєзнавчої роботи в учбових, наукових та державних закладах всіх рівнів.

Розвиток краєзнавства в регіоні

Галицький рух як одна з маловивчених сторінок вітчизняного краєзнавства. Термін “краєзнавство” у вузькому і широкому розумінні. П’ять етапів розвитку краєзнавства на Галичині, карпатська туристична інфраструктура (перший знакований туристичний шлях, перший туристичний

поїзд Львів — Сколе 1895 р., відкриття трамплінів: у 1933 р. в Розлучі і в 1935 р. у Турці та ін). Краєзнавчі дослідження Галичини. Походження назви. Поняття Східна Галичина, Західна Галичина. Територіальні межі. Історія розвитку території Галичини. Національно-визвольні рухи та організації. ЗУНР. Сучасна Галичина.

Природні умови Львівської області.

Географічне положення Львівської області. Геологічна будова. Рельєф Львівської області. Корисні копалини. Ґрунти. Клімат.

Природні умови Львівської області.

Поверхневі та підземні води. Річкова мережа. Озера й водойми Львівської області. Болота та заболочені землі Львівської області. Підземні води.

Природні умови Львівської області.

Рослинний покрив. Тваринний світ. Різноманітність хребетних тварин. Різноманітність безхребетних тварин. Ландшафтна характеристика. Ландшафти. Надзвичайні ситуації природного характеру у ландшафтах Львівської області.

Використання природних ресурсів Львівської області та проблеми їхньої охорони.

Земельні ресурси: використання земельних ресурсів у межах адміністративних одиниць. Сільськогосподарський напрям раціонального використання та охорони земельних ресурсів. Екологічно безпечне використання ґрунтів орних земель. Водні ресурси.

Використання природних ресурсів Львівської області та проблеми їхньої охорони.

Біотичні ресурси: лісові ресурси; мисливські ресурси; луки та пасовища. Природно-заповідний фонд: історія розвитку заповідної справи та природничих досліджень. Сучасний стан природно-заповідного фонду. Екологічна мережа.

Використання природних ресурсів Львівської області та проблеми їхньої охорони.

Природні рекреаційно-туристичні ресурси. Рекреаційне природокористування. Бальнеологічні ресурси. Використання природних компонентів для туризму. Розвиток активного туризму. Використання природних ресурсів для екотуризму. Туристичні дестинації. Нетрадиційні та відновлювальні джерела енергії. Вторинні ресурси твердих побутових відходів.

Людський розвиток.

Демографічна ситуація, ринок праці. Розвиток освіти. Охорона здоров'я. Культура. Фізична культура та спорт. Соціальний захист. Молодіжна політика.

Економічний розвиток та підприємництво.

Промисловий потенціал. Сільське господарство. Енергетика. Підприємництво. Точки економічного зростання. Зовнішньоекономічна діяльність. Інвестиції. Дослідження, технології, інновації. Види економічної діяльності, що володіють інноваційним потенціалом.

Розвиток інфраструктури, територіальний розвиток області.

Транспортна інфраструктура. Інфраструктура зв'язку. Львів в економіці регіону. Гірські території.

Основні чинники і сценарії розвитку області.

SWOT-аналіз розвитку регіону. SWOT-матриця. Порівняльні переваги, виклики й ризики розвитку області. Сценарії розвитку регіону: демографічний прогноз, сценарії економічного розвитку. Стратегічні пріоритети, оперативні цілі та завдання. Конкурентоспроможна економіка. Якісне життя. Збалансований просторовий розвиток. Чисте довкілля. Туристична привабливість.

Тематика практичних занять

- Поняття, методологія, основні категорії географічного краєзнавства.
- Етапи розвитку географічного краєзнавства в Україні.
- Культурний ландшафт – важливий об'єкт дослідження географічного краєзнавства.
- Характеристика природи рідного краю.
- Характеристика населення рідного краю.
- Характеристика господарства рідного краю.
- Розробка сценарію проведення географічно-краєзнавчої мандрівки за місцем проживання студента.

5. Місце проведення занять (локація),

технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія № ____, навчальний корпус № __ вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, співбесіди з лектором, написання контрольної роботи. Формою підсумкового контролю є залік.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, контрольною роботою та співбесідою з лектором.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття. Кожна усна відповідь студентів на практичному занятті (35) оцінюється за п'ятибальною шкалою (наприклад, оцінками «5», «4», «3», «2», «1»):

- «5» - студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «4» - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

- «3» - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «2» - студент опанував тільки деякими теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, погано орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, плутає поняття, невірно відповідає на додаткові питання; виявляє неточності у відповідях на питання практичного характеру, не вірно оцінює факти та явища;

- «1» - студент не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Контрольна робота (35) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Співбесіда з лектором (30) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Семестрова підсумкова оцінка у семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Види запланованих робіт	Кількість балів за семестр
Усні відповіді на практичних заняттях	35
Підсумкова контрольна робота	35
Співбесіда з лектором	30
Всього балів	100

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Питання винесені на співбесіду

1. Теоретична сутність географічного краєзнавства.
2. Мета і завдання курсу.
3. Об'єкт і предмет географічного краєзнавства.
4. Основні методи дослідження, закономірності й закони, що становлять методологічні засади географічного краєзнавства.
5. Періодизація розвитку географічного краєзнавства: витoki – початки – становлення – утвердження.
6. Стихійно- і цілеспрямовано-описовий етап географічного краєзнавства України.
7. Формування організаційних форм та розквіт краєзнавства на початку ХХ ст. та етап складних

трансформацій в умовах радянської тоталітарної системи.

8. Відродження географічного краєзнавства у незалежній Україні.
9. Основні наукові центри і школи географічного краєзнавства в Україні.
10. Природа як об'єкт краєзнавчих досліджень.
11. Природниче краєзнавство, його значення і сутність.
12. Краєзнавче дослідження геологічної будови, рельєфу та корисних копалин.
13. Краєзнавче дослідження кліматичних умов.
14. Краєзнавче дослідження гідрологічних умов краю.
15. Вивчення ґрунту, рослинності та тваринного світу.
16. Визначення основних етапів розвитку географічного краєзнавства.
17. Надання відомостей з питань утворення і розвитку регіону.
18. Вивчення господарства, матеріальної та духовної культури українського населення, а також інших етнічних груп.
19. Опанування методики краєзнавчого дослідження за різними видами джерел.
20. Проведення польового краєзнавчого дослідження.
21. Опанування методикою історико-краєзнавчої роботи в учбових, наукових та державних закладах всіх рівнів.
22. Галицький рух як одна з маловивчених сторінок вітчизняного краєзнавства.
23. Термін "краєзнавство" у вузькому і широкому розумінні.
24. П'ять етапів розвитку краєзнавства на Галичині, карпатська туристична інфраструктура
25. Краєзнавчі дослідження Галичини. Походження назви.
26. Поняття Східна Галичина, Західна Галичина. Територіальні межі.
27. Історія розвитку території Галичини.
28. Національно-визвольні рухи та організації. ЗУНР.
29. Сучасна Галичина.
30. Географічне положення Львівської області.
31. Геологічна будова Львівської області.
32. Рельєф Львівської області Львівської області.
33. Корисні копалини Львівської області.
34. Ґрунти Львівської області.
- 35.** Клімат Львівської області.
36. Поверхневі та підземні води Львівської області.
37. Річкова мережа Львівської області.
38. Озера й водойми Львівської області.
39. Болота та заболочені землі Львівської області.
40. Підземні води Львівської області.
41. Рослинний покрив Львівської області.
42. Тваринний світ Львівської області. Різноманітність хребетних тварин. Різноманітність безхребетних тварин.
43. Ландшафтна характеристика Львівської області. Ландшафти.
44. Надзвичайні ситуації природного характеру у ландшафтах Львівської області.
45. Земельні ресурси: використання земельних ресурсів у межах адміністративних одиниць Львівської області.
46. Сільськогосподарський напрям раціонального використання та охорони земельних ресурсів Львівської області.
47. Екологічно безпечне використання ґрунтів орних земель Львівської області.
48. Водні ресурси Львівської області.
49. Біотичні ресурси Львівської області: лісові ресурси; мисливські ресурси; луки та пасовища.
50. Природно-заповідний фонд Львівської області: історія розвитку заповідної справи та природничих досліджень.
51. Сучасний стан природно-заповідного фонду Львівської області.
- 52.** Екологічна мережа Львівської області.
53. Природні рекреаційно-туристичні ресурси Львівської області.
54. Рекреаційне природокористування. Бальнеологічні ресурси Львівської області.
55. Використання природних компонентів для туризму. Розвиток активного туризму.
56. Використання природних ресурсів для екотуризму. Туристичні дестинації.
57. Нетрадиційні та відновлювальні джерела енергії.
58. Вторинні ресурси твердих побутових відходів.
59. Демографічна ситуація Львівської області, ринок праці.

60. Розвиток освіти. Охорона здоров'я.
61. Культура. Фізична культура та спорт.
62. Соціальний захист. Молодіжна політика.
63. Промисловий потенціал.
64. Сільське господарство.
65. Енергетика.
66. Підприємництво. Точки економічного зростання.
67. Зовнішньоекономічна діяльність. Інвестиції.
68. Дослідження, технології, інновації.
69. Види економічної діяльності, що володіють інноваційним потенціалом.
70. Транспортна інфраструктура.
71. Інфраструктура зв'язку.
72. Львів в економіці регіону.
73. Гірські території.
74. SWOT- аналіз розвитку регіону. SWOT- матриця.
75. Порівняльні переваги, виклики й ризики розвитку області.
76. Сценарії розвитку регіону: демографічний прогноз, сценарії економічного розвитку.
77. Стратегічні пріоритети, оперативні цілі та завдання.
78. Конкурентоспроможна економіка.
79. Якісне життя.
80. Збалансований просторовий розвиток. Чисте довкілля.
81. Туристична привабливість.

9. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Галичина : путівник / упоряд. В. Грицеляк. Львів : Карти і Атласи, 2011. 192 с.
2. Корнеєв О. В. Методика шкільного географічного краєзнавства. Харків : Основа, 2007. 144 с.
3. Костирця М. Ю. Українське географічне краєзнавство: історія, методологія, постаті, практика. Житомир : Косенко, 2006. 444 с.
4. Львівська область: природні умови та ресурси: монографія / за заг. ред. д-ра геогр. наук, проф. М. М. Назарука. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 592 с.
5. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років. Львів, 2019. 123.
6. Жванко Л. М. Краєзнавство : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2010. 163 с.
7. Подорожі в Українські Карпати : збірник / упоряд. М.А. Вальо. Львів : Каменярь, 1993. 279 с.
8. Степанів О. Сучасний Львів : путівник. Львів : Фенікс, 1992. 122 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
10. Тронько П. Т. Краєзнавство України. Київ : Інститут історії України НАН України, 2003. 126 с.
11. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 814 с.

Викладач _____ О.І.Микитчин
Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 8 від 02 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В.Бриндзя
Підпис Ініціали та прізвище